

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

[15.] Conuersiones peccatorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

parto, tunc restituendo, hinc etiam aliqui, melioribus affucti ex eo poscere ut adlegerentur in Societatem, de quibus erit agendum postea. Iam voluntariis priuatim, & publicè pœnis, nec modus, nec sãpe ratio constabat; dominicis alijs & festis maioribus ad decumanam templi portam, flagellis in seipfos sæuire; urbem alijs quã plurimum frequens peruadentes & idem præstare & sublato clamore misericordiam rogare. Quidam templum ingressi, nudata cingulo tenus eruentare terga, & offensionis eatenus præbitæ à circumfusa concione veniam petere. Crebræ ad hæc per urbem cruce præuia supplicationes ad quam vltronea suimet verberatione, viri iuxta, & pueri noxarum orabant condonationem, tum propriarum, tum alienarum. Demum vbi prius tantum licentia valebat, ut probrosissimis quoque flagitijs, nulla non modo religio, sed ne obstaret quidem pudor, cœpit videri adeò móstrosus scelerati hominis conspectus, ut quidam solitudinem suorum criminum pertæsi, quoddam ab alijs digito notarentur, spontaneum optarint exilium in quo habenas cupiditaribus, multis cum focijs exprobrante nemine laxarent. Nam domi feminas occultare, iniustis scenioribus, iuris colorem allinere, vulpem vapidam tegere, pulchra specie pietatis, (ut ab nonnullis tentatum est) incassum penitus exibat, ita enim feruebat conuerforum pia sagacitas, ut suorum quondam criminum socios callidè scrutarentur, & deprehensos in aliquo veterum vitiorum, festinatò ad Berzeum deferrent.

Conuersio-
nes peccato-
rum.

His delatoribus cognouit de clerico diuitem infanis tam pridem duarum amoribus irretito, ut explicandi se ex ijs nec viam nosset, nec consilium inire. In suo igitur exitio cupidè acquiescens, vnoque sibi à Berzeo timens, disturbaturo haud dubiè lethargum quem amabat, omni modo cauit ne illi suspectus fieret; insinuauit se in amicitiam illius intimam, significatione familiaris beneuolentiæ prorsus singulari. Traducebat cum eo aliquot interdum horas in Nosocomio miris verborum conditas urbanitatibus, pietatis quin etiam delibutas melle, & de animarum salute sollicitas, in cuius procuratione Patris contentiones mirè extollebat. Concionantem audiens, ore toto approbationem præferbat, & admirationem. Utque illum sibi obstringeret arctius militabat ad eum manuscula etsi norat recta in egentes ex eius manibus transire. Postremo huc etiam simulatio processit, ut eum ad prandium vocaret, semotis prius diligenter à conspectu amicis duabus, & quos ex ijs tulerat filiis, quod testibus oculis posset Berzeus eos refellere, qui essent fortassis accusaturi suam impudicitiam. Nihil horum recusauit Pater simulans & ipse artes improbi Sacerdotis nullo modo sibi esse suspectas, etsi eius vitam moresque optimè teneret, sed eam qualemcumque amicitiam ipsius, in partem obuertere parabat, studiis eius planè oppositam. Ut ergo se sensit velle ab eo haberi pro intimo, libertate tunc uti statuit quam præbebat tam peculiaris amicitia ius, aliquando cum eo de salute animi, & iactura generatim locutus, quantique vtraque interesset; ad eum.

eum audenter delapsus est, suaque illi obiecit probra inueteratarum libidinum, quæ frustra crederet ab se vno nesciri, cum luce publica & offensione ciuitatis arguerentur eò patentius quo mutati in melius ciues, ferebant ægrius sacerdotē eodem in quo prius cœno volutari. Secutusque adiecit quæ facerent ad incutiendum metum haud minus diuinæ patientiæ quàm iræ, subdendosque acriter stimulos excutiendæ tyrannidis cui tandiu seruiebat. Hæc ab eo dicta cui se homo simplex opinione virtutis carum crediderat, tunc videbat compertum non vitæ modo sceleratæ, sed fraudis nequissimæ, improviso percussum sibi abstulerunt: indignans, & pudorem non ferens, & truncis aliquot repensis vocibus iratus se proripit. Exin haud diu post Berzeus è pulpito, pro occasione Evangelij pertractandi, tormentorum describens grauitatem, voluptarios a morte excepturam, inuectus est, pro more, vehementissime in stuporem hominum perditorum, qui nec cicurarentur præmijs, nec minis mouerentur, qui peccandi moras ex lenta diuinæ clementiæ ad pœnitentiam vocantis expectatione captarent, & turpitudinum suarum abdicationem in supremam vitæ differrent periodum, cum essent tunc etiam nolentes earum facultate caritari, quibus dum viverent voluntate sceleratissima seruissent: audiebat sacerdos fulminantem è pulpito, & momentem intus conscientiam, ijs se pariter peti, & configi telis, cumque in se iras vertere debuisset, in dicentem retorfit, ac velut ab eo ad vivum depictus, traductusque singulariter in omnium execrationem, fremebat scilicet apud se, neque interim sibi adeo imperabat quin verbo aliquo gestuque factorem proderet, ægrè illic moratus dum concionator desisset eiusdem mox farina clericis sese affricare, indignari apud illos, impactum sibi & ipsis pudorem, oppetiri ad templi fores exiturum, & omni conuitorum genere presentem onerare, vixque abstinere ab illo manus, crescente de fiducia comitum aliquanto mitius insanientium, audaciæ impetu. Occursu repentino Berzeus, nec serenum animi nec oris mutauit, & fremente licet aduersus amentes populo cui erat venerabilis, ipse sua nihil sensit, sed misertus doloris, qui sacerdotem extra metas tam procul raptauerat, procidit illi ad genua, veniam ex animo petiit, si communem causam peccatorum tractanti, verbum aliquod excidisset quo posset vel leuiter offendi: quibus utcumque mitigatus Sacerdos, cum comitibus abscessit: sed hic animadverrit pater, nisi gratiæ Dei peculiari miraculo, non dissoluendum feliciter hunc nodum: tot ergo in eum lacrimas, tot preces fudit, ut non minus tolerantia contumeliarum; quam supplicandæ caritate, conuersionem hominis denique exoraret; atque ut fuerat detestabilis in publicum exempli, ignominia Berzeo irrogata, sic illud Deus publico deleri pœnitentiæ exemplo voluit. Paucis ab hinc diebus cum pro concione, cui sacerdos idem intererat, eadem Pater validè inculcaret, de æternitate cruciatuum, quæ fontes maneret, suo in scelere obfirmatos, pendebant anxij auditores, & dicenti, malè metuebant, sed dum respectant identidem quos daret ad

ea colores Sacerdos, vident posita indignatione, flentem vberim, singultantem, & consensu doloris, non alios modo contuentes, sed ipsos etiam inflictæ Berzeo iniuriæ socios in lacrimas soluere, tanta lux fuit instinctus diuini ad retegendam homini conditionem animi sui miserrimam; & furoris sui culpam in medicum curare illam satagentis. Expleta concione spectantibus socijs, & auditoribus ad eius pedes prouoluitur, & noxam, continuatis lacrimis suam dolens, hanc sibi remitti ab omnibus, vt quæ omnes spectaret, efflagitat: se vero deinceps Berzeo fingendum integrè permittit, vitam omnem plena exhomologesi apud eum purgat, domo extrudit concubinas, formamque viuendi assumit ordini suo congruentem. Erat ista illorum æmulatio Christiana quos Deo luci fecerat Berzeus, vt expiscarentur de alienis moribus quæ ab salutis via exerarent, deferrentque ad illum corrigenda: ipsemet illa audendi libertate qua illum acri, & inuidia infusus a Deo spiritus incitabat, ad emendationem perditæ ciuitatis, contestatus est non semel è pulpito, penetraturum se in ædes priuatorum, & si quas in ijs reperisset auaritiæ sordes, aut turpitudinis, ejecturum, nec id dictum animosius quam factum, nullius metu periculi deterrebat ab extremis, & insolentibus remedijs vbi vtitata, & mollia non prodesse: accidit ab eo deprehendi quendam insperatò improba femina comitatore, assedit sedenti, hæsitque constanter pertinax, quoad illam à se penitus ablegasset, leniora tunc admouebat, cum prudens ratio suassisset ad emendationem suffectura: quare egenis aliquando qui obcalluerant in suis criminibus, pecunias dabat, quo illos pertraheret ad confessionem, abundè contentus si apud se genua flexissent, eorumque tentasset vulnera, quamlibet sine vllò sensu venissent, & frigidi, eorum animos diuino afflante spiritu ea efficacia versabat, vt cum acerbissimo dolore, ac lacrimis confessionem absoluerent, retexerent etiam interdum quòd eam initio, nullo sensu pœnitudinis inchoassent: hoc vero suo grandi bono expertus est miles, publicè sceleratus, & qui vltim sacrorum ferebatur multos iam annos refugere. Vidit illum Berzeus, pridem in illum inuadendum arrectus, die quodam domum subeuntem, haud certè animi curandi gratia, statim illum sibi à Deo traditum censuit, suæque permissum potestati vt illo faceret quod tamdiu optauerat, & fuit planè infelici, felix ille ingressus, educendo nimirum propediem in periculosum prælium quod si tunc reconcilianda cum Deo gratia non anteuertisset, ibat certò profligatam vitam morte pessima mutaturus. Ergo Pater vt domi hunc tenuit, iussis occludi foribus scelesto denuntiat, nisi confessione sacra expiatum, & Deo fidelem, cerro certius inde nequaquam amittendum, addit & alia quibus & suaderetur vehementer, & expediretur illi difficultas confessionis extemporalis. Religiosam violentiam non tulit miles indignanter, minimè dubitans ex salutis suæ desiderio profectam. Deo itaque clementer cogenti obsecutus, confessione longa, detestatione scelerum acerbâ, vitam omnem apud Berzeum lustrat. Inde rite peccatis solutus

solutus abscedit, post paulum Ormuzio ad bellum, ubi confligens cum hoste interijt.

Prolixias foret ire per singula criminum genera, partasque de illis à Berzeo Diuina ope victorias; conjugia inter impudicos legitime copulata centenarijs notata sunt, ejectæ domibus haud paulo plures concubinae; recepti in sinum Ecclesiæ filij quos patrum Christianorum impietas, permiserat Mauris aut ethnicis matribus superstitione illarum imbuendos. Quod ipse vt tandem euinceret, cum leuiora præsidia in casum vanescerent, acerbitatis aliquid miscèdum ratus edixit è pulpito, nisi sacrilegam & mortiferam profanationem extirpassent quos adhuc urgebat officij ratio, habiturum se illos pro fidei hostibus, & Christi aduersarijs, acturumque se de illis apud Serenissimum Regem eorum Dominum, & tribunalia sacrorum quæsitorem, tanquam de suspectis eorum criminum, quibus ignis supplicium debebatur. In exterminando autem crimine pessimo, quod illic per legem Maurorum scèdissimam, immensum ire sinebatur & restituendo in teneris puerorum, & iuuenum animis, pudoris ingenui amore, mirum quantum laboris, & quanto fructu suscepit. Eum illis horrorem Maurorum, pestis illius satorum indidit, nullis vt æquè contumeliosè atque à pueris haberentur, prouocantibus etiam ad disputandum & exprobrantibus publice Mahometanæ legis abominandam scèditatem. Imo nec sibi à parentum reprehensione temperabant si quid ab ijs exisset, dictu, factu uè minus castum, & ubi parum proficerent, eos apud Berzeum accusabant. Iam versus impudici, omnium cantibus vulgati & quotidiana puerorum symphonia, tam immàni turpitudinis inauditæ imagine aures continuo cadebant, vt agente Berzeo, magistratus, publico edicto illos proscriberet, & eorum loco precatoriæ coronæ, laudumque Deiparæ succederet cantus. Simultatum vero inter milites, & ciues crebritas, & viuacia odia, quàm planè extincta sint, vel inde palam sit, quod pro foribus templi cum esset concursus frequentior, qui mutua vulnera, & mortes diu captauerant, in mutuos amplexus & pacis oscula obstupescente populo redibant, offensas inuicem, seu Christo potius utrinque, tam constanter, & in perpetuum donabant, nulli vt vrbe in posterum tora, fideliores essent inuicem, & amiciores: Longè absque vlla comparatione operosior illi contentio, in extinguenda pecuniæ dira fame, viuque quæstum iniquorum, & malè partorum restitutione. Locus fuit ab vrbe haud multum distitus, confluxu celebris negotiatorum; illuc vt primum illuxerat, ad pactiones suas conuolabant; Bazar vocabatur, ex quo fortassis Itali Bazarrare ducunt quod apud mercatores malè sonat. Vnde vnde vocis origo extiterit, videbantur (quod erat Berzeus dicere solitus) doli mali, & fraudes cum auaritia ex Iudeæ templo à Christo expulsa, in eam latronum confugisse specum tanquam in asilum. Artes lucrorum immanium quarum ea in schola feruebat vltus eiusmodi sunt, vt quanto sapius illas animo retracto, & introspi-

R cere

16.
Cõuersiones
aliæ maximè
scènerat.